

відносин в сучасних умовах має бути протекціонізм по відношенню до продовольчого комплексу. Важливу роль в регулюванні продовольчого комплексу належить також регіональній політиці, особливо що стосується таких питань як забезпечення еквівалентності цін, встановлення пільг по умовам кредитування і оподаткування, підтримка соціальної інфраструктури АПК та ін., вирішення яких є важливою умовою стабілізації і подальшого розвитку продовольчого комплексу.

Однак, слід зазначити, що на сьогодні державні органи управління як на національному так і на регіональному рівнях не чинять суттєвого впливу на розвиток продовольчого комплексу. Це зумовлюється, з одного боку, дефіцитом фінансових ресурсів, а з іншого - низькою ефективністю існуючих економічних регуляторів, особливо що стосується ціноутворення, антимонопольної політики, оподаткування тощо.

В найближчій перспективі потрібно формування ефективного цінового і фінансово-кредитного механізму, які передбачали пріоритетну роль державного регулювання і підтримки з метою пом'якшення диспаритету цін, упорядкування та обґрунтування субсидування підприємств агропромислового комплексу за рахунок державного та місцевих бюджетів. Дотації повинні надаватись перш за все тим підприємствам, які забезпечують найбільш високу віддачу, а критеріями в наданні підтримки мають бути рентабельність та рівень використання ресурсного потенціалу.

Важливою складовою економічного механізму продовольчого комплексу є система заходів по реалізації продукції і доведенню її до споживача. В початковій стадії переходу до ринкових відносин була фактично ліквідована система, за якою вітчизняний товаровиробник мав гарантії реалізації своєї продукції по певним цінам і стимули до зростання постачання її державі. Натомість зросла кількість посередників, що призвело до підвищення цін на продовольчі товари.

На сьогодні забезпечення продовольчими товарами в країні та її регіонах здійснюється головним чином по прямих зв'язках, виробники самі вивчають попит та організують рекламу, що збільшує собівартість продукції, тоді як в країнах з розвинутою ринковою економікою створені системи крупної оптової торгівлі, де оптовий покупець гарантує збут продовольчої продукції на економічно прийнятних умовах і може виступати інвестором виробництва. Тому для виходу з кризового стану продовольчого комплексу необхідно створити регульовану ринкову інфраструктуру шляхом формування і поетапного розвитку системи оптових продовольчих ринків різних рівнів.

Таким чином, розв'язання проблем формування ефективного ринкового механізму продовольчого комплексу дозволить підвищити продуктивність функціонування всіх ланок АПК і сприятиме збільшенню випуску високоякісної кінцевої продукції і більш повному задоволенню потреб уній всіх верств населення.

В. В. Гьорло, асп.

РВПС України НАН України

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ефективність сільськогосподарського виробництва та екологічний стан в гірських регіонах у великій мірі залежить від відповідності систем аграрного землекористування, особливостей природного середовища і зокрема врахування при організації землеробства і тваринництва специфічних рис орографії.

В Закарпатській області з 1992 року негативний вплив сільськогосподарського виробництва на оточуюче середовище в частині застосування пестицидів та мінеральних добрив зменшився. Проте сільське господарство у зв'язку з великими площами використання для потреб галузі земельного фонду, нерациональною структурою угідь та недосконалими технологіями і системами землекористування є одним з визначальних

чинників екологічного стану в регіоні. Загальна площа сільськогосподарських угідь Закарпатської області станом на 1 січня 1999 року становила 465.1 тис. га, що складає 36.5% її території. Площа ріллі складає 200.1 тис. га (15.7 % території), сіножатей – 92.4 (7.2 %), пасовищ – 143.9 (11.3 %) і багаторічних насаджень – 28.7 (2.2 %). В порівнянні з 1996 роком площа сільськогосподарських угідь в цілому по області зменшилася на 6 тис. га, сіножатей – на 4.2 тис.га, багаторічних насаджень – на 4.8 тис.га, а орних земель і пасовищ, навпаки, зросла на 0.9 і 2.1 тис. га.

Частка орних земель в загальній площі адміністративних районів змінюється від 1.2 (Рахівський район) до 51.4 (Берегівський район)%. За крутизною угідь орні землі розподіляються в цілому по області так: ухил території до 1% мають 71.2% орних земель, від 1° до 3°- 9.5%, від 3° до 7°-11% і понад 7° ухилу має 3.3% площі ріллі. Слід зазначити, що багаторічні насадження, зважаючи на виключно сприятливі для їх розвитку ґрунтово-кліматичні умови Закарпатської області мають недостатнє розповсюдження.

Неврахування орографічних особливостей Закарпатської області в організації сільськогосподарського землекористування обумовлює розвиток площинної (за даними останнього обстеження в області є 37,2 тис. га змитих сільськогосподарських угідь, з яких 7.7 тис. га припадає на орні землі) та лінійної ерозії, сприяє формуванню паводків, що в кінцевому випадку призводить до значних екологічних негараздів та економічних збитків.

Важливе значення для підвищення ефективності аграрного виробництва має вирішення організаційних проблем землекористування в умовах проведення земельної реформи. Хоча зміни розподілу земель за формою власності відбуваються, проте в державній власності перебуває 77.5 % земель, а в приватній - лише 9.3 %.

На 1 січня 2000 року свої земельні ділянки приватизували 96 % громадян, що мають на це право. Загальна площа цих угідь складає 115.9 тис. га. Станом на 28 січня 2000 р. проведено реорганізацію колективних сільськогосподарських підприємств (КСП), створено 21 кооперативне та 6 орендних господарств. При цьому із складу КСП побажали вийти 12 тис. громадян, з них 5.7 тис. розширили особисті підсобні господарства та організували приватні, а 550 чоловік стали членами нових агроформувань. Близько 5 тис. власників паїв уклали з господарствами договори оренди землі. Причому плата за 1 га є однією з найвищих серед регіонів України - 64 грн. на рік.

Проте для ефективного розвитку нових організаційних форм вирішальне значення має їх фінансове забезпечення та налагодження сервісної системи з комплексного обслуговування їх потреб. Вирішення цих проблем буде сприяти успішному проведенню земельної реформи та підвищенню ефективності функціонування АПК Закарпаття.

В цілому слід зазначити, що раціоналізація структури аграрного землекористування Закарпатської області на основі врахування територіальних особливостей природних умов буде сприяти поліпшенню екологічної ситуації в регіоні, а також зростанню урожайності сільськогосподарських культур та продуктивності тваринництва. Це в свою чергу підвищить ефективність сільськогосподарського виробництва та допоможе вирішити економічні проблеми в регіоні.

І.В. Приймак.

Буковинський державний фінансово-економічний інститут

ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Харчова промисловість є однією з провідних структуроформуючих ланок економіки України, що визначає її провідну роль і значення у формуванні фінансів країни, основними джерелами яких є прибуток. У 1998 році в харчовій промисловості кількість підприємств (об'єднань), що перебували на самостійному балансі (без малих підприємств), становила 2702 одиниці, або 27,2 % загальної чисельності промислових підприємств.